

1 Innehåll

Om strategirapporten – syfte och upplägg.....	2
1 Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning	4
2 Översikt av strategisammanhanget.....	5
2.1 Förändringar i strategisammanhanget	7
2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget	8
2.3 Synergier med andra svenska strategier	8
3 Resultatredovisning	9
3.1 Målområde 1: Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer.....	9
3.1.1 Hållbar och långsiktig förändring för människor som lever i fattigdom	10
3.1.2 Kapacitetsutveckling	10
3.1.3 Integrering av perspektiven	12
3.1.4 Mångfald	13
3.1.5 Svenska civilsamhällesorganisationers globala påverkansarbete	14
3.1.6 Diversifierad finansiering.....	14
3.1.7 Innovation.....	15
3.1.8 Rapportering i CSO-databasen och IATI	15
3.2 Målområde 2: Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer.....	16
3.2.1 Utrymmet för civilsamhället att verka.....	17
3.2.2 Civilsamhällesorganisationernas egna ansvarsskyldighet och transparens, representativitet, legitimitet och interndemokrati.....	19
3.2.3 Bistånds- och utvecklingseffektivitet	20
4 Implikationer	23
Bilaga 1	Anslagets fördelning samt översikt bidrag till EU-egeninsatser
Bilaga 2	Uppföljningsfrågor i uppföljningsramverket för CSO-strategin
Bilaga 3	Aktörsbaserad förändringsteori för CSO-strategin
Bilaga 4	Sammanfattande rekommendationer från kartläggningen av målområde 2

Om strategirapporten – syfte och upplägg

Syftet med strategirapporten är rapportera Sidas strategigenomförande till UD. Strategirapporten tjänar som underlag till vårsamråden med Utrikesdepartementet (UD) samt till Regeringskansliets (RK) resultatrapportering. Sida är avsändare och UD är målgrupp för och mottagare av strategirapporten.

Vid sidan av strategirapporten redovisar Sida sin verksamhet till regeringen genom årsredovisningen. Denna inkluderar redovisning från strategigenomförandet på en övergripande nivå per strategi. Strategirapporten går djupare och redogör för strategigenomförandet per strategimål för varje strategi och drar även framåtblickande slutsatser.

Strategirapporten är utformad i enlighet med regeringens riktlinjer för strategier. Strategirapporten ska redovisa, analysera och bedöma resultaten av strategigenomförandet i förhållande till angivna strategimål¹ samt redogöra för implikationer för det fortsatta strategigenomförandet. Vid behov ska rapporten redovisa förändringar i förutsättningarna för genomförandet. Det finns tre typer av strategirapporter:

1. **Strategirapport år 1** skrivs för strategiperiodens första år efter att en operationalisering ägt rum. Rapporten sammanfattar slutsatser och redovisar resultat från genomförandet av föregående strategi (i de fall det finns en tidigare strategi). Denna strategirapport redogör även för den förändringsteori som ligger till grund för Sidas stöd inom strategin, centrala överväganden samt hur verksamheten ska genomföras och följas upp under strategiperioden.
2. **Den årliga strategirapporten** skrivs för de åren varken en fördjupad översyn eller operationalisering ägt rum.
3. **Den fördjupade strategirapporten** skrivs näst sista året av strategin efter att en fördjupad översyn ägt rum. Rapporten redogör för slutsatserna från den fördjupade översyn av strategigenomförandet som sker en gång per strategi. Den fördjupade strategirapporten ska sammanfatta genomförandet av hela strategin hittills² (bl.a. analys av resultat per strategimål) samt ge tydliga rekommendationer inför kommande strategiperiod. Den fördjupade strategirapporten utgör Sidas huvudtillfälle att lämna rekommendationer till regeringens anvisningar inför ny strategi.

Strategirapporten är en lägesuppdatering av strategigenomförandet och bedömer resultat sedan den senaste strategirapporten. Strategirapporten bygger på det underlag som finns tillgängligt vid tillfället för strategirapportens framtagande (t.ex. samarbetspartners rapporter, reserapporter, utvärderingar, analyser och mötesanteckningar).

Kapitel 1 sammanfattar Sidas bedömning av strategigenomförandet per strategimål. **Kapitel 2** ger en översikt av strategisammanhanget och beskriver den kontext (tematisk/geografisk) i vilken strategin genomförs. **Kapitel 3** redovisar resultat från strategigenomförandet. **Kapitel 4** redogör för eventuella implikationer för det fortsatta strategigenomförandet som behöver lyftas till UD.

Sida använder **trafikljus** för att sammanfatta Sidas nulägesbedömning inom ett strategimål och ge en snabb överblick av hur det går i strategigenomförandet. Bedömningen och motiveringen till denna utgör narrativet i resultatredovisningen (kapitel 3) i strategirapporten. I strategirapporten bedöms två aspekter:

1. Utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimål**, dvs det kontextuella område som strategimålet handlar om. Bedömningen fokuserar på hur utvecklingen går inom detta område. Sida kan inte hållas ansvarig för utvecklingen men måste förhålla sig till denna. Bedömningen ska utgå ifrån hur det ser ut vid tidpunkten för strategirapportsskrivandet och motiveras med tillgänglig information såsom studier, utvärderingar, rapporter, indikatorer/utvecklingstrender.

Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**:

Grön: Utvecklingen går framåt

Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt

Röd: Utvecklingen går bakåt

2. **Portföljens** relevans, dvs huruvida den sammansatta portföljen förväntas bidra till förändring i linje med strategimålet. Med portfölj menas insatser och andra aktiviteter som genomförs i förhållande till ett strategimål. Bedömningen motiveras med Sidas förändringsteori och de prioriteringar som vägleder insatsportföljen i förhållande till utveckling i kontexten och resultat från insatser.

Bedömning av **portföljens relevans**:

Grön: Portföljen är relevant

Gul: Portföljen är delvis relevant

Röd: Portföljen är inte relevant

1 Sidas bedömning av strategigenomförandet – en sammanfattning

Målsområde 1

Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer

Mål³Portfölj⁴

Sammanfattande motivering

Sidas bedömning är att utvecklingen avseende kapaciteten hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer till övervägande del går framåt. Ramorganisationerna rapporterar många exempel på stärkt kapacitet hos sina partnerorganisationer och på förbättringar för människor som lever i fattigdom i alla dess dimensioner. Portföljen svenska ramorganisationer bedöms vara relevant. Strategigenomförandet skulle dock kunna förbättras ytterligare genom att ta in fler ramorganisationer som kan komplettera och stärka den nuvarande partnerportföljen. Sida ser därför över möjligheten att utöka kretsen ramorganisationer med några få ytterligare organisationer.

Målsområde 2

Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer

Sammanfattande motivering

Utrymmet för civilsamhället att verka har fortsatt att minska under det gångna året. Mot bakgrund av denna utveckling är Sidas bedömning att utvecklingen inom målsområde 2 går bakåt. Portföljen bedöms vara delvis relevant. Sida har under året genomfört en kartläggning av arbetet med målsområdet (se 3.2 nedan). Kartläggningen syftar bl.a. till att förbättra relevansen i partnerportföljen, eventuellt genom att ta in nya internationella samarbetspartner.

2 Översikt av strategisammanhanget

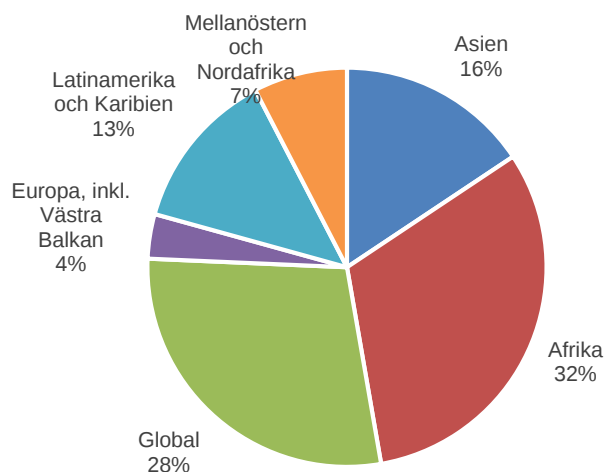
Tabell 1 nedan visar hur anslaget fördelats mellan de svenska ramorganisationerna och Sidas internationella partnerorganisationer under strategiperiodens tre första år. I bilaga 1 finns en mer detaljerad version av tabellen som visar fördelningen per organisation. Under 2018 utbetalades hela det allokerade anslaget om 1 825 MSEK och vid årets slut fanns 65 pågående avtalade insatser.

Tabell 1: Översikt CSO-anslaget under strategiperioden 2016 – 2018

	2016 (MSEK)	2017 (MSEK)	2018 (MSEK)
Bidrag till ramorganisationer (exkl. EU-insatser)	1584,7	1723,9	1692,2
<i>Förskott/justering mellan åren</i>	60,0	-25,0	60,0
Bidrag till ramorganisationernas EU-egeninsatser	24,7	28,2	42,2
Summa bidrag till ramorganisationer (inkl. EU-insatser)	1669,4	1727,1	1794,4
<i>Andel i procent av totala bidrag</i>	96%	94%	97%
Bidrag till internationella organisationer			
Summa bidrag till internationella civilsamhällesorganisationer	71,8	112,9	64,3
<i>Andel i procent av totala bidrag</i>	4%	6%	3%
SUMMA BIDRAG RAMORGANISATIONER OCH INTERNATIONELLA CSO	1741,2	1840,0	1858,7
Övrigt			
Utvärderingar, studier, stickprov	3,0	2,7	1,3
Återbetalning och anslagssparande	-22,2	-17,7	-35,0
TOTALT ANSLAG CSO-STRATEGIN	1722,0	1825,0	1825,0

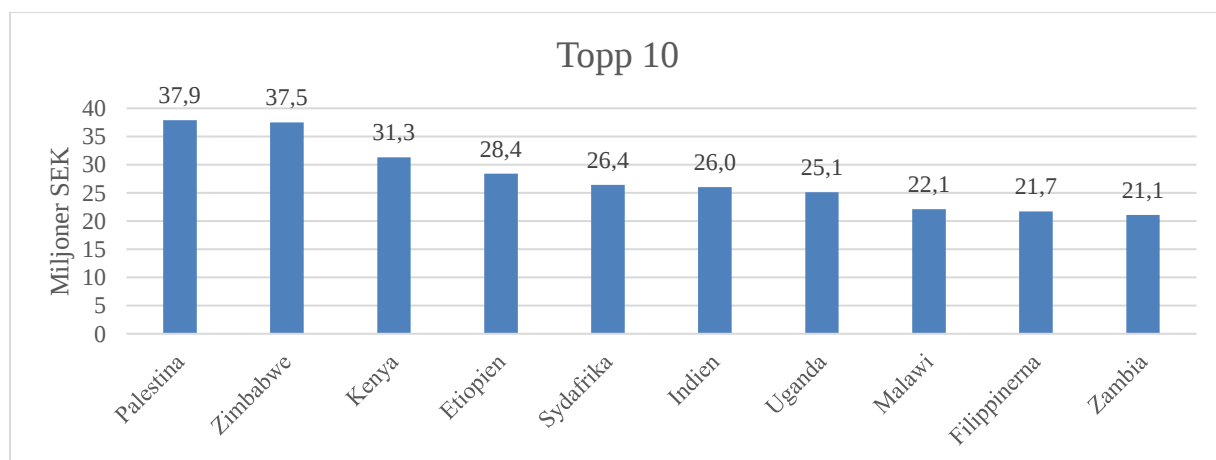
Under 2018 gick ca 64 MSEK till internationella CSO som arbetar för ökad bistånds- och utvecklingseffektivitet och för ett ökat utrymme för civilsamhället.⁵ Detta utgjorde endast tre procent av bidragen. Under 2017 gick 105 MSEK till dessa aktörer, vilket utgjorde sex procent av bidragen. Nedgången beror bland annat på att bidraget till en internationell organisation minskade när stödet till ett specifikt program upphörde. Nedgången förklaras också av hur vissa utbetalningar fördelade sig över åren beroende på när beredning av nytt stöd blev klart eller begäran om utbetalning inkom från organisationen.

Cirkeldiagrammet (tabell 2 nedan) visar hur CSO-anslaget fördelades mellan olika geografiska regioner. I jämförelse med förra året har ramorganisationerna registrerat en större andel som globalt stöd. Andelarna för de geografiska regionerna är därför lägre än tidigare. Förhållandet i storlek mellan regionerna är dock det samma som förra året. Precis som förra året är Afrika den region som får mest medel.

Tabell 2: Geografisk fördelning av ramorganisationernas stöd

Källa: CSO-databasen

Tabell 3 visar vilka tio länder som får störst del av medlen under CSO-strategin. Mest stöd går till Palestina, trots att bidragen dit minskat något sedan 2017. Totalt är det tio ramorganisationer som har verksamhet i Palestina. Av dessa genomför Olof Palmes Internationella Center det största programmet med en budget om närmare 11 MSEK 2018. Även Rädda Barnen, Individuell Människohjälp och Diakonia har relativt stora program i Palestina. Stödet till Kenya, som med 45 MSEK låg i topp förra året, har minskat 2018 och landet ligger nu på tredje plats. Nya på listan jämfört med förra året är Indien, Malawi och Zambia. Länder som var med på listan förra året men som nu hamnat utanför är Bangladesh och Kambodja.

Tabell 3: Topp-10 länder till vilka CSO-strategins medel fördelas

Källa: CSO-databasen

2.1 Förändringar i strategisammanhanget

2018 har präglats av ett fortsatt krympande demokratiskt utrymme världen över.⁶ Genom stöd till civilsamhällesorganisationer motverkar Sida denna negativa trend. Av världens länder är idag 25 procent icke fria och 30 procent delvis fria. De senaste åren försvagades demokratiska rättigheter i 71 länder, medan förbättringar skedde i endast 35 länder.⁷ Inskränkningarna gäller särskilt yttrandefriheten, medias oberoende, minoriteters rättigheter, föreningsfriheten samt civilsamhällsorganisationers rätt att ta emot finansiering. Som en följd av detta har utrymmet för civilsamhället drastiskt minskat.⁸ Över 144 föreslagna eller antagna lagar har inneburit begränsningar för civilsamhället i 72 länder.⁹ Denna trend hindrar utveckling i flera dimensioner.¹⁰ Risken för kränkningar av mänskliga rättigheter ökar. Demokratiska principer och institutioner undermineras. Det finns också risk för att ohållbart bruk av naturresurser, konflikter och kortsiktiga ekonomiska lösningar tilltar.¹¹

Trots tilltagande hinder för CSO att verka har 2018 även karaktäriserats av en ökad mobilisering inom civilsamhället.¹² Genom stöd till 15 svenska ramorganisationer¹³ som i sin tur stärker lokala CSO i utvecklingsländer bidrar Sida via CSO-strategin till aktiva och pluralistiska civilsamhällen. Under 2018 gav ramorganisationerna stöd till omkring 1900 lokala CSO i cirka 100 OECD/DAC-klassificerade utvecklingsländer.¹⁴ Sida stödjer också sex internationella CSO¹⁵ som verkar för ett mer gynnsamt samhällsklimat för civilsamhället. Resultat från stöden redovisas i avsnitt 3 nedan. Ökande begränsningar för civilsamhället har medfört krav på flexibilitet, nya partnerskap, och alternativa arbetssätt. Sida underlättar för partner som verkar i svåra miljöer genom att vara flexibel och godkänna justeringar av insatser när omständigheterna förändras snabbt och genom att fortsätta att ge ett långsiktigt stöd.

Ramorganisationerna rapporterar många exempel på hur deras partnerorganisationer drabbas av det krympande utrymmet. Diakonia rapporterade 2018 att elva av deras samarbetsländer påverkas av registreringsproblem, fjorton länder påverkas av administrativa hinder från regeringar, tio länder påverkas av terroristlagar, fjorton länder påverkas av specifika lagar som diskriminerar kvinnor och HBTQI-personer samt fjorton länder av restriktiva lagar för CSO. I Olof Palmes Internationella Centers verksamhet beskriver flera partnerorganisationer hur de och deras medlemmar påverkas av förändringar i lagar som reglerar deras intressefrågor, t.ex. lagar som påverkar arbetsrätten. 30 – 40 procent av partnerorganisationerna har påverkats negativt av lagar som är direkt kopplade till det demokratiska utrymmet, främst i Myanmar, Palestina, Filippinerna. Det gäller t.ex. lagar som begränsar yttrandefriheten. We Effect rapporterar att de finns några få positiva exempel men dessa är ofta begränsade till ett fåtal politiska arenor. Ett exempel är Uganda National Housing Policy från 2016 som gett We Effects partnerorganisationer utökat mandat att hålla regeringen ansvariga för att förbättra boendesituationen i Uganda.

Genom sitt långsiktiga och samtidigt anpassningsbara och flexibla stöd till civilsamhället har Sida en unik roll att förvalta när det gäller målområdet ”främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer” (målområde 2). Strategigenomförandet kommer att påverkas av hur miljön för civilsamhället utvecklas framöver och för att ytterligare motverka det krympande utrymmet kan Sida komma att välja att utöka kretsen av internationella CSO verksamma på området. Det finns också ett behov att stärka ramorganisationernas arbete inom målområdet. Sida lät därför under året genomföra en kartläggning över målområdet för att få rekommendationer om hur strategigenomförandet inom målområdet kan stärkas ytterligare. Kartläggningen beskrivs i avsnitt 3.2

nedan. Ökad samordning med andra givare kan också bli aktuellt för att förankra ett mer bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället.

2.2 Sveriges roll i strategisammanhanget

I förra årets strategirapport lyfte Sida skrivelsen ”Utnyttjande av utvecklingssamarbetet för att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället” som Sida lämnade in till regeringen i början av 2017. I skrivelsen drog Sida fyra huvudslutsatser för hur svenskt utvecklingssamarbetes bidrag till att motverka det krympande utrymmet kan effektiviseras. 1) Förstärka den kontextspecifika analysen av det krympande utrymmet på strateginivå som inkluderar maktanalys, en konfliktkänslighets- samt risk- och sårbarhetsanalys; 2) vidga perspektivet på myndighetens arbete för att motverka det krympande utrymmet genom stöd till såväl rättighetsbärare som ansvarstagare och andra aktörer; 3) stärka helhetssynen i utvecklingssamarbetet, och realisera ömsesidigt stärkande synergier mellan insatser som genomförs inom ramen för olika strategier för att främja en gynnsam miljö för civilsamhället; samt 4) stärka samspelet mellan utvecklingssamarbetet och den bredare utrikespolitiken i syfte att stärka Sveriges röst och bidrag till att motverka det krympande utrymmet. Sida arbetar nu på såväl bilateral som regional och global nivå med alla fyra huvudslutsatserna. Ett exempel är en förstärkning av kontextanalyser i form av den multidimensionella fattigdomsanalysen. Ett annat är delegeringar mellan anslag för att stärka synergier mellan olika strategier. Vissa av rekommendationerna i skrivelsen ligger dock utanför Sidas kontroll.

I arbetet med att ta fram skrivelsen fick Sida in ett omfattande underlag från ramorganisationerna, Sidas internationella partnerorganisationer under CSO-anslaget, akademien och andra givare. Sida erbjöd därför samarbetspartnern International Center for Not for Profit Law (ICNL) att använda materialet i en egen fördjupad analys, vilket resulterade i rapporten ”Effective Donor Responses to the Challenge of Closing Civic Space”.¹⁶

Sida har under året också fortsatt sitt arbete med policyutveckling och påverkan i en rad internationella sammanhang och driver främst frågor rörande bistånds- och utvecklingseffektivitet, stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning, och främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer. Engagemanget för bistånds- och utvecklingseffektivitet hos många andra givare har minskat påtagligt och Sidas arbete och stöd blir därför allt viktigare. Arbetet sker inom exempelvis Task Team on Civil Society Development Effectiveness and Enabling Environment, OECD/DAC, International Donor Group och Community of Democracy och dess arbetsgrupp ‘Working Group on Enabling and Protecting Civil Society’. Resultat från detta arbete beskrivs i avsnitt 3 nedan.

2.3 Synergier med andra svenska strategier

I genomförandet av CSO-strategin eftersträvas synergier med framförallt den humanitära strategin. Flera partner verkar i gränslandet mellan humanitärt och långsiktigt utvecklingssamarbete, t.ex. Diakonia, Plan, Rädda Barnen, SMR och Svenska kyrkan. Även i relation till strategin för demokrati och mänskliga rättigheter och olika landstrategier finns synergier. Ingången är ofta samarbetspartner som får medel genom flera olika anslag. Konkret handlar det om att dela information i samband med beredningar och uppföljning av insatser. Sida har ett system med fokuspunkter för ett 60-tal CSO som har flera avtal med Sida, vilket underlättar samordning och stärker synergier. De flesta

ramorganisationer har avtal med Sida under flera strategier. Diakonia har avtal under så många som 20 strategier och Kvinna till Kvinna och Rädda Barnen under 12 strategier vardera. Under 2018 genomförde Sida ett pilotförsök för att förenkla stöd till partnerorganisationer som är gemensamma för flera enheter. Det innebär att medel delegerades från anslaget för Makedonien till CSO-anslaget för finansiering av tre ramorganisationers verksamhet i Makedonien. Pilotförsöket föll väl ut och Sida planerar därför att utöka antalet delegeringar till CSO-anslaget. Genom delegeringarna möjliggörs ökad samverkan mellan olika enheter och utlandsmyndigheter. Antalet avtal minskar vilket leder till ett mer effektivt stöd.

CSO-databasen är ett viktigt verktyg för att underlätta samordning av svenskt stöd. I databasen kan utlandsmyndigheterna få information om vilken verksamhet som bedrivs av de svenska ramorganisationerna med finansiering från CSO-anslaget. Sida lät under 2018 göra en utredning av CSO-databasen för att få underlag för beslut om databasens framtid. (Se avsnitt 3.1.8 nedan.)

3 Resultatredovisning

I förra årets strategirapport presenterades det uppföljningsramverk för CSO-strategin som Sida tagit fram som en del av operationaliseringen av strategin. Uppföljningsramverket består av 14 uppföljningsfrågor. (Se bilaga 2.) Några av dem, så som geografisk fördelning och koordinering mellan strategier har redan redogjorts för ovan. De flesta av dem kopplar dock till något av strategins två målområden och Sida redogör nedan för resultaten inom dessa.

Uppföljningen av strategigenomförandet 2018 tar sin utgångspunkt i de prioriteringar som gjordes i Sidas portföljanalys 2017. Sida redogjorde för prioriteringarna i strategirapporten för 2017 men de anges även under respektive uppföljningsområde nedan. De exempel på resultat som presenteras är framför allt hämtade från resultatrapporter som inkom från ramorganisationer och internationella partnerorganisationer under 2018. Två ramorganisationer inkom med treåriga resultatrapporter och sex ramorganisationer inkom med slutrapporter från fleråriga avtal. Resultat hämtas också från Sidas uppföljning och dialog med ramorganisationerna och övriga partnerorganisationer.

3.1 Målområde 1: Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer

Strategimål

Portfölj

Inom målområde 1 ingår endast verksamhet som bedrivs av de svenska ramorganisationerna, inkl. de svenska CSO som får medel via vidareförmedlande ramorganisationer. Sidas sammanfattande motivering av bedömningen av strategimål och portfölj finns på sid 4.

*Utdrag från CSO-strategin***Mål: Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer**

Stärkt kapacitet hos civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer ökar civilsamhällets bidrag till fattigdomsminskning och hållbara förändringar av levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom.

Stärkt kapacitet förväntas leda till:

- Ökat genomslag för rättighetsperspektivet i civilsamhällets arbete samt stärkt förmåga hos civilsamhället att representera och agera i nära samråd med människor som lever i fattigdom.
- Ökad medvetenhet, engagemang och kapacitet hos människor som lever i fattigdom att arbeta för demokrati och organisera sig för att kunna utkräva sina mänskliga rättigheter.
- Ökad mångfald inom det civilsamhälle i utvecklingsländer som representerar och/eller agerar till förmån för människor som lever i fattigdom.
- Ökad förståelse och engagemang hos civilsamhället i utvecklingsländer för globala utvecklings- och hållbarhetsfrågor och stärkt påverkansarbete för detta gentemot beslutsfattare.

3.1.1. Hållbar och långsiktig förändring för människor som lever i fattigdom

Syftet med verksamheten under CSO-strategin är att arbeta för ett livskraftigt och pluralistiskt civilt samhälle i utvecklingsländer som verkar utifrån ett rättighetsperspektiv för förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom i alla dess dimensioner, ökad respekt för mänskliga rättigheter och för en global hållbar utveckling. Den underliggande förändringsteorin för strategin (se bilaga 3) är att stödet till svenska organisationer i det civila samhället som arbetar med kapacitetsbyggande av partnerorganisationer i utvecklingsländer leder till dessa positiva effekter. Även om målet i strategin stannar vid ”stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer” är det därför av stor vikt att följa upp resultat i form av förändringar för människor som lever i fattigdom.

Ramorganisationerna rapporterar många exempel på resultat på denna nivå. Inom *mänskliga rättigheter* har flera framgångar kunnat skönjas under 2018, exempelvis har Union to Unions fackliga stöd i Turkiet lett till tecknande av kollektivavtal med mediekoncerner och därmed stärkt journalisters rättigheter¹⁷; Diakonias samarbete i Mali har bidragit till antagandet av ny lag som skyddar människorättsförsvarare¹⁸; och Svenska kyrkans arbete har bidragit till FN:s Universal Periodic Review om mänskliga rättigheter i Myanmar och Sydsudan¹⁹. Vidare har RFSU stärkt arbetet kring *HBTQ-frågor* samt *SRHR* i Kenya och Latinamerika.²⁰ Inom stödet för ökad jämställdhet har Diakonias program bidragit till ökat *kvinnligt deltagande* i beslutsprocesser och *genderbudgetering* i Zimbabwe²¹. Dessutom har Svenska kyrkans partner bidragit till *fredsprocessen* i Colombia, samt till stärkande av den humanitära rätten i Palestina.²² Sida har också stöttat insatser som kopplar *till hållbar utveckling*, däribland Världsnaturfonden WWF:s program i DR Kongo²³ samt Union to Unions utbildningar för journalister (kring miljö och klimatförändringar) i Mocambique, DR Kongo och Sierra Leone.²⁴

3.1.2. Kapacitetsutveckling

Under denna uppföljningsfråga ligger både kapacitetsutvecklingen av CSO i utvecklingsländer och de svenska ramorganisationernas kapacitet.

Kapacitetsutveckling av CSO i utvecklingsländer

Kapacitetsutveckling av civilsamhället i utvecklingsländer är kärnan i strategins övergripande syfte och i målområde 1. Här ligger också mycket av ramorganisationernas mervärde för sina partnerorganisationer. Uppföljning av resultat avseende stärkt kapacitet är därför central för Sidas uppföljning av strategigenomförandet. För att CSO i utvecklingsländer ska bli långsiktigt hållbara organisationer som kan arbeta för fattigdomsminskning och hållbara förändringar av levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom krävs stärkt kapacitet inom en rad områden. Sida har identifierat följande prioriterade områden för kapacitetsutveckling;

a) Planering, uppföljning och utvärdering	e) Samhällsnyttiga tjänster
b) Tematik	f) Rättighetsbaserat arbete
c) Organisation och finansiell hantering	g) Antikorrupsionsarbete
d) Påverkansarbete	

Sida bedömer att ramorganisationerna kan påvisa många goda resultat i form av stärkt kapacitet hos sina partnerorganisationer inom områdena a) till g). Ett exempel på stärkt kapacitet att bedriva påverkansarbete kan hämtas från Kvinna till Kvinna:s program i MENA-regionen. Där har kvinnorrättsförsvarare från flera länder startat nätverket ”WHRD-MENA Coalition”²⁵. Koalitionen har bidragit till stärkta skyddsmekanismer för kvinnorrättsförsvarare och även stärkt deras kapacitet att bedriva påverkansarbete. De har också skapat ett register för dokumentation av kränkningar av kvinnorrättsförsvarares rättigheter. På så sätt går det att se mönster och registret används också som utgångspunkt för påverkansarbete.

Under en uppföljningsresa i Myanmar observerade Sida flera fall där Diakonias lokala partnerorganisationer stärkt sin kapacitet inom flera områden, bl.a. planering, uppföljning och utvärdering, finansiell hantering, påverkansarbete och rättighetsbaserat arbete. Ett exempel är ett HBTQ-nätverk som genom kapacitetsutveckling gick från att vara ett nätverk till att bli en registrerad CSO, Coalition Rainbow. Genom sin stärkta kapacitet hade organisationen fått stöd från många olika givare.²⁶

Individuell Människohjälp rapporterar att en extern utvärdering av deras program 2015 – 2017 visar att programmet har bidragit till att partnerorganisationerna har stärkt kapacitet att arbeta enligt principerna för rättighetsbaserat arbete och i ökad utsträckning involverar rättighetsbärarna i design av program och projekt. Utvärderingen visade också att partnerorganisationernas demokratiska strukturer stärkts, vilket är en viktig målsättning i CSO-strategin.²⁷

En utmaning när det gäller kapacitetsutveckling av partnerorganisationer är att inte enbart bygga individers kapacitet utan att organisationens kapacitet på institutionell nivå stärks. Det är därför t.ex. viktigt att flera individer från samma organisation deltar i kapacitetsutvecklande aktiviteter. En annan utmaning är att mäta resultat inom kapacitet. Ett sätt är att göra baslinjestudier av partners kapacitet inom olika områden och använda dessa både som utgångspunkt för planering av kapacitetsstärkande åtgärder och för uppföljning av resultat efteråt. Det finns många väl utvecklade modeller för bedömning av kapacitet som används av flera ramorganisationer. En modell är MANGO-checks för bedömning av finansiella system och kapacitet, en annan är OKTAGONEN som används för att bedöma mer övergripande organisationskapacitet. Det mest avgörande för att uppnå hållbara resultat är dock att det finns ett lokalt ägarskap av och efterfrågan på kapacitetsutvecklingen. Det lokala ägarskapet är därför alltid i fokus i Sidas uppföljning av verksamheten under strategin. Lokalt ägarskap är centralt både i rättighetsperspektivet och i arbetet för stärkt biståndseffektivitet.

Ramorganisationernas kapacitet

Sida följer kontinuerligt upp ramorganisationernas kapacitet och har en mycket god uppfattning av organisationernas styrkor och svagheter. I den bedömning inför beslut om ramstatus som gjordes 2013 bedömdes samtliga nuvarande ramorganisationer ha tillräcklig kapacitet inom intern styrning och kontroll. Trots detta ser Sida vissa svagheter hos flera ramorganisationer. Ett område som ofta brister är riskanalys, framför allt systematisk analys av risker i alla delar av verksamheten och på alla nivåer. De senaste åren har det också varit tydligt att det finns utmaningar gällande intern styrning och kontroll när det sker omorganisationer och decentraliseringar av verksamhet. Det är svårt att säkerställa att system och rutiner används fullt ut på land- och regionkontor. Omorganisationer leder ofta till hög personalomsättning vilket leder till förlorad kapacitet, åtminstone på kort sikt, och att det institutionella minnet blir svagare.

Ett område som Sida lägger särskild vikt vid är organisationernas anti-korruptionsarbete. Överlag fungerar rapporteringen av misstänkta korruptionsfall bra. Några ramorganisationer rapporterar dock få misstänkta korruptionsfall, vilket kan vara ett tecken på brister i systemen för att upptäcka korruption. Det finns anledning för många ramorganisationer att stärka sitt anti-korruptionsarbete ytterligare. Det handlar t.ex. om kontinuerlig utbildning av personal och att i än större utsträckning stärka partnerorganisationernas medvetenhet om och kapacitet att motverka korruption.

3.1.3. Integrering av perspektiven

Portföljanalysen visade att rättighetsperspektivet, jämställdhet och fattigdomsperspektivet är relativt väl integrerade i ramorganisationernas verksamhet. Sida såg därför inga behov att göra några särskilda satsningar avseende dessa perspektiv. Perspektiven utgör dock fortsatt en central del i ordinarie uppföljning av ramorganisationernas verksamhet.

Under 2016 och 2017 genomförde Sida en satsning på integreringen av konfliktperspektivet. Under 2018 har Sida därför prioriterat miljö- och klimatperspektivet eftersom detta är det perspektiv som bedöms vara sämst integrerat. Under våren genomfördes tematiska stickprov avseende integreringen av miljö och klimat hos tre ramorganisationer. Liksom tidigare års stickprov framkom att det finns brister i miljöintegrering på alla nivåer. I vissa fall finns policyer och riktlinjer centralt men integreringen på partnernivå är ändå svag. Det saknas systematik i integreringen.

Syftet med de tematiska stickproven är framför allt att bidra till lärande och ge rekommendationer om hur perspektivet kan stärkas i verksamheten. Erfarenheten från tidigare års tematiska stickprov är att dessa har bidragit till att sätta igång en utvecklingsprocess hos ramorganisationerna. När det gäller miljö- och klimat ser Sida positiva effekter hos bl.a. We Effect, Svenska Kyrkan och Rädda Barnen, som under 2018 och 2019 genomfört satsningar för att utveckla policyer, metoder och för att stärka sin kapacitet.

Sidas övergripande bedömning är att de flesta ramorganisationer har tagit många viktiga steg mot ökad integrering av miljö- och klimatperspektivet. Det återstår dock mycket arbete för att perspektivet ska kunna sägas vara väl integrerat i hela partnerportföljen under CSO-anslaget. Majoriteten av ramorganisationer bedriver inte insatser där miljö och klimat är huvudfokus. Det är därför en utmaning att hitta strategier och metoder för att integrera perspektivet på ett sätt som inte enbart handlar om insatsernas direkta miljöpåverkan. Integrering av miljö- och klimatperspektivet innebär också att tillvarata möjligheter för verksamheten att ha en positiv effekt på miljön/klimatet och att i analysen av kontexten och planering av verksamhet inkludera sårbarhet och risker för att förändringar i miljön

(inklusive klimatförändringar) kommer påverka möjligheten att uppnå insatsens mål. I enlighet med rekommendationer i stickproven planerar Sida att följa upp miljöperspektivet mer kontinuerligt i insatserna och kommer att bli tydligare med att miljö- och klimatperspektivet är prioriterat. Sida avser även att lyfta konfliktperspektivet igen under 2019.

3.1.4. Mångfald

Uppföljningsfrågan mångfald handlar om mångfald avseende CSO som får del av CSO-anslaget i såväl Sverige som i utvecklingsländer. I portföljanalysen slog Sida fast att mångfalden avseende CSO i utvecklingsländer är prioriterad.

Portföljanalysen visade CSO anslaget når **en mångfald av CSO i utvecklingsländer** när det gäller tematiskt fokus och målgrupper. Anslaget når även i stor utsträckning små organisationer. Portföljanalysen visade emellertid att det finns utmaningar kopplade till att ge stöd till informella civilsamhällesaktörer. Denna typ av aktörer nås idag endast i begränsad utsträckning under CSO-strategin. Samtidigt spelar informella aktörer, så som nätverk och vissa sociala rörelser, en allt större roll för människors organisering. En särskilt viktig roll kan de spela i försvaret av det demokratiska utrymmet. Afrikagrupperna är ett exempel på en ramorganisation som har en uttalad strävan att utöka samarbetet med informella aktörer, bl.a. sociala rörelser. De startade nyligen ett nytt samarbete i Angola med en organisation som inte är formellt registrerad. Ett annat exempel är Individuell Människohjälp som i samband med starten av avtalsperioden 2019 – 2023 avsatt 500 000 kr årligen till en så kallad Civil Society Fund. Exempel på initiativ som kan komma att finansieras av fonden är rörelser på sociala medier och andra former av mobilisering utan formella strukturer. Union to Union arbetar genom Global Union Federations och lokala fack i en gråzon av informella och formella aktörer för att stödja migrantarbetare och arbetstagare inom den informella ekonomin och arbetstagare med osäkra arbetsvillkor.

En utmaning med att samarbeta med informella aktörer är svårigheter att betala ut pengar till dessa. I Angola har Afrikagrupperna hittat en lösning där utbetalning görs via en mellanhand. Genom mellanhanden kan de finansiera bl.a. kostnader för en ”feministskola” som arrangeras i november i år. Sida ser ett behov av att tillsammans med ramorganisationerna ta reda på mer om vilken typ av stöd informella aktörer behöver och hur detta kan ges. Sida kan behöva anpassa regler och krav för att underlätta.

En annan typ av aktörer som är svåra att ge stöd till är administrativt svaga organisationer. Ramorganisationerna upplever ofta att de finansiella riskerna är höga. Ett sätt att underlätta att nå både informella aktörer och administrativt svaga organisationer är att Sida och ramorganisationen delar de finansiella riskerna. I och med att det finns stöd för riskdelning i CSO-strategin²⁸ har Sida kunnat göra ändringar i avtalsvillkoren för att möjliggöra för Sida att under vissa omständigheter dela finansiella risker. Det har ännu inte förekommit något konkret fall där denna möjlighet har utnyttjats.

Portföljanalysen visade även att **mångfalden avseende svenska CSO** som får del av CSO-anslaget är god. Stödet når en bredd av organisationer med olika identitet, ålder, antal års erfarenhet av internationellt utvecklingssamarbete, tematiskt fokus och målgrupper. Mångfalden bland ramorganisationerna och strategigenomförandet skulle dock kunna förbättras ytterligare genom att ta in fler ramorganisationer som kan komplettera den nuvarande partnerportföljen. Under 2018 började Sida en översyn av ramsamarbetet som bl.a. utredde om och i så fall hur nya ramorganisationer ska tas in. Översynen beräknas bli färdig i april 2019 och förslaget är att ta in en till två nya organisationer i

ramkretsen. Totalt har 17 organisationer informellt anmält intresse för att bli ramorganisationer. Slutsatserna från portföljanalysen kommer att vara styrande för vilka organisationer som Sida kommer att överväga att ta in. Om och i så fall hur många nya ramorganisationer som kan tas in beror i stor utsträckning på anslaget storlek de kommande åren. Även förvaltningsanslagets storlek påverkar Sidas kapacitet att ta in nya organisationer.

3.1.5. Svenska civilsamhällesorganisationers globala påverkansarbete

Under den nuvarande CSO-strategin är det, till skillnad mot den föregående strategin, möjligt för de svenska ramorganisationerna att få bidrag till sitt egna globala påverkansarbete. Detta är ett sätt att stärka påverkansarbete för globala utvecklings- och hållbarhetsfrågor gentemot beslutsfattare. Det är inget krav att alla ramorganisationer ska bedriva eget globalt påverkansarbete men flera av dem utnyttjar denna möjlighet.

Union to Union bedriver globalt påverkansarbete med utgångspunkt i fackliga prioriteringar inom de globala målen, Agenda 2030. Ett exempel på resultat från deras påverkansarbete är skrivningarna kring jämställdhet kopplat till social dialog i Global Deal-initiativets strategidokument. Tillsammans med några andra deltagare vid det internationella högnivåmötet om Global Deal i Genève 2017 pekade Union to Union på behov av en ambitionshöjning i de föreslagna skrivningarna och lyckades få igenom detta i slutdokumentet. Union to Union möjliggjorde även för representanter från världsfacket ITUC:s Afrikakontor och från facket i Zimbabwe att delta i FN:s Agenda 2030 High Level Political Forum i New York 2017. Både Svenska Kyrkan och Diakonia verkar inom ACT-alliansen för en mer gynnsam miljö för civilsamhället och för att trosbaserade organisationer ska stärka sitt bidrag till Agenda 2030. Svenska Kyrkan arbetar också för ökad bistånds- och utvecklingseffektivitet med särskilt fokus på stärkt givarharmonisering.

3.1.6. Diversifierad finansiering

Baslinjestudien visade att partnerorganisationerna i utvecklingsländer är betydligt mindre beroende av finansieringen från ramorganisationerna än väntat. Ramorganisationerna däremot är, med några få undantag, mycket beroende av bidrag från Sida för finansieringen av sitt internationella utvecklingssamarbete. Samtidigt utnyttjade mindre än hälften av ramorganisationerna möjligheten att få bidrag till egeninsatser i EU-finansierade projekt. Tabell B i bilaga 1 visar utvecklingen av bidragen till EU-egeninsatser under strategiperioden.

Som framgår i tabellen var bidragen till EU-egeninsatser i början av strategiperioden koncentrerade till några få ramorganisationer. Diakonia, Plan Sverige och Rädda Barnen fick under 2016 tillsammans mer än hälften av bidraget till egeninsatser i EU-projekt. Dessa organisationer har byggt upp en kapacitet att göra ansökningar till EU-kommissionen och har länge varit framgångsrika i att beviljas EU-medel. Det tar tid och resurser att bygga upp sådan kapaciteten, vilket gör att det är utmanande för nya organisationer att ge sig in i ansökningsprocesser. Utvecklingen sedan 2016 är dock positiv. Det totala stödet till EU-egeninsatser har ökat från knappt 25 MSEK 2016 till drygt 42 MSEK 2018. Sida vill att bidragen till svenska organisationers egeninsatser i EU-projekt ska öka ännu mer under strategiperioden, både i volym och som andel av det totala anslaget, och har därför avsatt mer medel för detta i den långsiktiga budgeten. Sida vill också att fler ramorganisationer ska få del av medlen och även gällande detta är utvecklingen positiv. Antalet organisationer som fått bidrag till EU-egeninsatser har ökat från sju 2016 till nio 2018. Den senaste tiden märks ett ökat intresse från ytterligare

organisationer och flera nya ramorganisationer har lämnat in ansökningar i början av 2019. Om det blir konkurrens om medlen kommer CIVSAM att prioritera nya organisationer. En bidragande orsak till att fler ramorganisationer lyckas med sina ansökningar om EU finansiering och därmed söker stöd från Sida för finansiering av egeninsatser kan vara CONCORD Sveriges stöd till sina medlemmar för att systematisera och professionalisera arbetet med EU-finansiering. Sida kommer att se över behovet att mer aktivt påverka och uppmuntra ramorganisationerna.

3.1.7. Innovation

Sida och ramorganisationerna arbetar redan med att stärka innovation under anslaget. För närvarande deltar Sida i två innovativa projekt.

Det ena gäller ett pilot-projekt där Sidas lån och garanti-instrument ska kunna användas i två ramorganisationers samarbeten med partner i Kenya och Uganda. Projektet genomförs i samarbete mellan Enheten för civila samhällen, Enheten för lån och garantier, samt Svenska Kyrkan och We Effect. Svenska Kyrkan koordinerar ramorganisationerna och lämnade 2018 in en ansökan till Sida, vilken är under beredning. We Effect planeras ha det operativa ansvaret i samarbetsländerna. Garantin ska kombineras med kapacitetsutveckling och möjliggöra för finansinstitutet Oikocredit att ge krediter till exempelvis kooperativ och deras medlemmar, framförallt kvinnliga småföretagare inom jordbrukssektorn. Sida ser potential för CSO att genom garanti-instrumentet uppnå synergier mellan olika målområden samt att diversifiera sin finansiering och mobilisera kapital för att uppnå de globala målen för hållbar utveckling.

Det andra innovativa projektet är en flerårig satsning på metodutveckling inom flexibel och adaptiv resultatstyrning i form av ett "Resultatlab". Formerna för Resultatlabbet har tagits fram i samarbete mellan ramorganisationerna och Sida. En digital plattform för erfarenhetsutbyte och diskussion har skapats och Sida har gjort flera avrop från sitt ramavtal för Results Based Management. Dels för individuellt stöd till tre ramorganisationer och dels för en serie workshops på temat Theory of Change för sex av de deltagande organisationerna under vintern/våren 2019. Svenska Kyrkan har fått stöd till sitt arbete med att utveckla en mobilapp för att använda metoden "outcome harvesting" i sin resultatuppföljning. Flera seminarier har också arrangerats, bl.a. om användandet av IT i uppföljning och utvärdering. Under 2019 planerar Sida att utvärdera formerna för resultatlabbet och eventuellt göra förändringar.

3.1.8. Rapportering i CSO-databasen och IATI

Enligt CSO-strategin ska de organisationer som får stöd från strategin rapportera sin biståndsdata till Sidas CSO-databas och på sikt till International Aid Transparency Initiative (IATI). Under hösten 2018 lät Sida genomföra en utredning för att få ett beslutsunderlag med förslag och rekommendationer gällande vägvalet framåt för CSO-databasen. Utredningens rekommendationer var att på kort sikt vidmakthålla nuvarande process med rapportering till CSO-databasen för att under den tid Sida undersöker de föreslagna handlingsalternativen fortsatt kunna leva upp till de transparens- och återrapporteringskrav som ställs på Sida. Parallellt börjar ramorganisationerna rapportera till IATI genom en särskild konverteringsmodul.

I den föreslagna handlingsplanen, som sträcker sig fram till 2022, förordas att Sida ska avveckla CSO-databasen och istället vidareutveckla Sidas ekonomisystem (PLANit) och openaid.se. Ett större internt

arbete kommer att krävas med kartläggning och anpassningar både för PLANit och openaid. Genom detta hoppas Sida på sikt kunna förenkla de interna processerna genom att använda samma system och då även möjliggöra för fler enheter, inklusive utlandsmyndigheterna, att använda sig av samma format. Prioriterat är att förenkla rapporteringsprocessen för ramorganisationerna och att undvika dubbelrapportering.

3.2 Målområde 2: Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer

Strategimål

Portfölj

Sidas sammanfattande motivering av bedömningen av strategimål och portfölj finns på sid 4.

Utdrag från CSO-strategin

Mål: Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer

Ett gynnsamt samhällsklimat där mänskliga rättigheter respekteras är centralt för att civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer ska kunna verka som självständiga och oberoende utvecklingsaktörer, samt för samverkan mellan det civila samhället och andra relevanta aktörer som agerar för en hållbar och fredlig demokratisk utveckling. Insatser förväntas bidra till:

- Stärkta möjligheter för civilsamhället att arbeta för en gynnsam miljö för civilsamhället.
- Inrättade och/eller stärkta dialogmekanismer och mötesplatser i utvecklingsländer för samverkan inom/mellan civilsamhället och andra aktörer.
- Ett mer bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället

En viktig slutsats i portföljanalysen var att målområde 2 bör få ett starkt genomslag i strategigenomförandet. Området är nytt sedan den föregående strategin och det krympande demokratiska utrymmet är ett tilltagande problem i många av de länder där verksamheten bedrivs. Eftersom merparten av anslaget går till finansiering av ramorganisationernas program är det av stor vikt att Sida verkar för att målområdet får genomslag i arbetet som bedrivs av ramorganisationerna. Portföljanalysen visade också att det finns utrymme för att öka andelen av anslaget som går till internationella CSO som verkar inom målområde 2 utan att frångå principen att stödet huvudsakligen ska ges genom svenska CSO.

Sida lät under 2018 genomföra en **kartläggning av målområde 2** för att få ett underlag för beslut om hur arbetet med strategins målområde 2 kan förbättras och effektiviseras och för att öka synergier såväl mellan olika partner under strategin som med Sidas demokratienhet och med andra svenska aktörer. Kartläggningen konstaterar att trots att ”det krympande utrymmet” är ett väldigt aktuellt ämne finns det ytterst få aktörer från utvecklingsländer och få aktiviteter på andra nivåer än den globala nivån som arbetar med frågan. Verksamheten är oftare reaktiv än proaktiv, aktiva organisationer är ofta med i flera överlappande nätverk på global nivå som alla arbetar med ”det krympande utrymmet”.

Kartläggningens analys av befintliga internationella partnerorganisationer under CSO-strategin är bland annat att Sida lagt fokus på internationellt policy- och påverkansarbete utan tillräcklig koppling till nationell nivå. Mer kan göras för bistånds- och utvecklingseffektivitetsagendan. Särskilt utsatta CSO-aktörer, såsom de som ifrågasätter traditionella könsnormer eller de ekonomiska och politiska eliterna, borde uppmärksammas mer. Därtill rekommenderas större fokus på lokalt arbete och lokalt ägarskap, till exempel med att ta fram ett nytt narrativ för det civila samhället, större mod att experimentera med stöd till lokala och regionala aktörer som till exempel ungdomsgrupper och sociala rörelser och att inkludera stöd kring artificiell intelligens (AI) och internsäkerhet.

Kartläggningens analys av de svenska ramorganisationernas bidrag till målområde 2 i CSO-strategin visar att CSO-strategins användning av svenska organisationer som vidareförmedlare av stödet i sig kan bidra till ett krympande demokratiskt utrymme för lokala CSO att verka eftersom deras möjlighet att tillgå finansiering minskar. Dessutom har de svenska ramorganisationerna ofta mångåriga samarbetsavtal med samma lokala partnerorganisationer, vilket försvårar för andra/nya lokala CSO att ingå partnerskap med den svenska ramorganisationen. De svenska ramorganisationerna bör vidare ge mer stöd till lokala och regionala nätverk och allianser vars huvudsyfte är att motverka det krympande demokratiska utrymmet. De bör beakta att deras egna påverkansarbete ibland upplevs som att det tränger undan de lokala partnerorganisationernas påverkansarbete. Kartläggningen visar också att de svenska ramorganisationerna anser att Sidas finansiella kontroll och krav är ett hinder för ökad utvecklingseffektivitet, bl.a. för att öka andelen kärnstöd till lokala partner. De anser även att Sidas interna samordning och samstämmighet i regler och krav kring finansiering mellan olika strategier måste förbättras.

I kartläggningens sammanfattande rekommendationer ges ett antal förslag på hur Sidas bidrag till främjandet av ett gynnsamt samhällsklimat för CSO att verka kan förbättras. Dessa presenteras i bilaga 4. Sida håller med om kartläggningens analys och avser nu att gå vidare med relevanta förbättringar och åtgärder i linje med kartläggningens rekommendationer.

3.2.1 Utrymmet för civilsamhället att verka

Uppföljningsfrågan handlar om 1) det juridiska ramverket och regler som påverkar civilsamhällets utrymme att verka och 2) utrymme och arenor för dialog och påverkan, inkl. ökad samverkan inom civilsamhället och mellan civilsamhället och andra aktörer. Detta är centrala delar av strategins målområde 2. I portföljanalysen konstaterade Sida att strategigenomförandet kan stärkas dels genom ökat fokus på ramorganisationernas arbete och dialog om hur detta kan utvecklas ytterligare. Dels genom att öka stödet till relevanta internationella CSO och processer.

Ramorganisationernas arbete avseende utrymmet för civilsamhället att verka

Ramorganisationerna rapporterar årligen om sitt arbete för att motverka det krympande utrymmet för civilsamhället att verka. 2018 rapporterade merparten att de flesta av deras partnerorganisationer är involverade i flerpartsdialoger (multi-stakeholder dialogue) på olika nivåer. RFSU rapporterar att deras partnerorganisationers deltagande i sådan dialog har ökat det senaste året. De har lyckats hitta strategier för att arbeta för ett gynnsamt klimat trots det krympande utrymmet. Ett exempel är att partner i Ghana och Kenya har deltagit i dialog med regeringsrepresentanter gällande implementering av sexualundervisningsprogram. Trots ett ökat motstånd mot SRHR-frågor har partnerorganisationer i Latinamerika engagerat sig i olika processer nationellt och regionalt.

Exempel på hur ramorganisationerna stödjer sina partnerorganisationer att delta i dialog är Plan Sverige som driver på för att ungdomsorganisationer ska delta i dialog på nationell, regional och internationell nivå. Olof Palmes Internationella Center stödjer CSO-nätverk i Myanmar som arbetar med yttrandefrihet och i Namibia en allians som fått i uppdrag av regeringen att ta fram lagar som ska skydda visseblåsare.

Sidas övergripande bedömning är att även om ramorganisationerna i stor utsträckning har tagit sig an frågan om civilsamhällets utrymme att verka behöver detta stärkas ytterligare. Kartläggningen av målområde 2 pekade också på flera utmaningar och gav rekommendationer om hur Sidas stöd och ramorganisationernas arbete bör förändras. (Se ovan samt i bilaga 4.)

Stöd till internationella CSO som arbetar med civilsamhällets utrymme att verka

Sida ger kärnstöd till flera strategiskt viktiga internationella CSO som arbetar för civilsamhällets utrymme att verka. **International Center for not-for Profit Law (ICNL)** är en stark aktör inom uppföljningsfrågans första del, d.v.s. det juridiska ramverket och regler. De arbetar med att stärka internationella normer och multilateralt engagemang för att skydda förenings-, mötes- och yttrandefrihet. ICNL arbetar också på nationell nivå med att stärka kapaciteten hos staten och civilsamhället att skydda dessa friheter. Ett exempel från organisationens rapportering 2018 är Honduras där ett 50-tal regerings- och myndighetsrepresentanter genomgått en fyra månaders utbildning i inhemsk lagstiftning och internationella standarder avseende mötesfrihet.

För att stärka uppföljningsfrågans andra del, d.v.s. att skapa utrymme och arenor för dialog och påverkan, ger Sida kärnstöd till **CIVICUS**, ett av världens största civilsamhällesnätverk. De genomför ett stort antal evenemang och sammankomster för att skapa plattformar och förutsättningar för olika CSO-aktörer att samarbeta, ta fram gemensamma strategier och genomföra kampanjer. Ett konkret exempel på resultat är rapporten ”State of Civil Society Report 2018” som belyser nya globala trender och utmaningar för det civila samhället. CIVICUS har även en krisfond, som bidrar genom snabbt stöd till civila samhället när plötsliga restriktioner uppstår, t.ex. i Nigeria och Zambia. Åtta utsatta CSO har fått stöd genom krisfonden och 38 utsatta CSO-aktivister har fått hjälp och individuellt stöd.

ICNL och CIVICUS driver, tillsammans med World Movement for Democracy och Article 19, initiativet **Civic Space Initiative (CSI)**. Sida gav tidigare finansiellt stöd direkt till genomförandet av CSI men stödjer nu initiativet indirekt via kärnstöden till ICNL och CIVICUS. Att organisationerna fortsätter att samarbeta i CSI även när det direkta stödet till initiativet upphört är ett tecken på starkt ägarskap vilket ger goda förutsättningar för hållbara resultat. Ett exempel på hur CSI under perioden lyckats påverka utrymmet för civilsamhället att verka är att medlemmarna, i samarbete med nationella delegationer, fick igenom resolutionen ”Civil society space: engagement with international and regional organisations” i FN:s råd för mänskliga rättigheter (UNHRC). Resolutionen tydliggör att mellanstatliga organisationers möjlighet att arbeta effektivt är nära sammanlänkad med i vilken utsträckning civilsamhället ges möjlighet att påverka. Resolutionen understryker även vikten av öppenhet och tillgång till information för civilsamhällets möjlighet att delta.²⁹

Ytterligare ett stöd som främjar en gynnsam miljö för det civila samhället är projektet ”Securing Civic Rights”, som genomförs av organisationen **International Civil Society Centre (ICSC)**. Projektet, som pågår under perioden 2018 – 2019, är en del av ICSC:s arbete med ”The Civic Charter” vars syfte är att främja civilsamhällets möjligheter att arbeta på lokal, nationell, regional och global nivå.

En del av det arbete som genomförs av **CONCORD Sverige**, som presenteras under avsnitt 3.2.2 nedan, bidrar också till utrymmet för civilsamhället att verka.

Ökat samarbete och dialog mellan ramorganisationerna och Sidas internationella partnerorganisationer

Sida ser en stor potential i att öka samarbetet och dialogen mellan ramorganisationerna och Sidas internationella partnerorganisationer under CSO-anslaget. I oktober 2018 arrangerades det årliga dialogmötet på Sida Partnership Forum i Härnösand. Tidigare år har endast ramorganisationerna bjudits in men för första gången deltog även Sidas internationella partnerorganisationer under CSO-strategin. Fokus för mötet var det krympande demokratiska utrymmet och hur Sida kan bidra till att skapa allianser och synergier mellan olika aktörer, inklusive mellan de svenska ramorganisationerna och de internationella partnerorganisationerna. Några exempel på slutsatser från mötet var:

- Metoder för att nå nationella och regionala informella aktörer (exempelvis nätverk och sociala rörelser) behöver identifieras och prövas.
- I ett krympande demokratiskt utrymme krävs ökad flexibilitet för lokala partnerorganisationer. Kärnstöd är den mest flexibla stödformen och bör därför ges i större utsträckning.
- Sida behöver förtydliga vad det innebär att Sida kan dela den finansiella risken
- Det civila samhället står inför ett globalt paradigmskifte och det brådskar att hitta strategier för att skapa ett eget narrativ, bli mer politiska och agera proaktivt för att försvara och vidga det demokratiska utrymmet.
- Öka förståelsen för vilka intressen och aktörer som ligger bakom det globala negativa narrativet mot det demokratiska utrymmet och det civila samhället och därigenom kunna motverka dessa mer effektivt.

Flera av slutsatserna, t.ex. kring kärnstöd och samarbete med informella aktörer, kommer att stå i fokus för kommande dialog och erfarenhetsutbyten. Sida kommer att fortsätta skapa tillfällen till utbyte och lärande mellan svenska och internationella partnerorganisationer t.ex. i samband med Stockholm Civil Society Days i november 2019.

3.2.2 Civilsamhällesorganisationernas egna ansvarsskyldighet och transparens, representativitet, legitimitet och interndemokrati

Denna uppföljningsfråga handlar om civilsamhällets egna bistånds- och utvecklingseffektivitet, inklusive transparens och möjlighet till ansvarsutkrävande. Frågan inkluderar även initiativ från det civila samhället på internationell nivå för att öka civilsamhällets egen bistånds- och utvecklingseffektivitet, bl.a. utifrån Istanbulprinciperna. I portföljanalysen drog Sida slutsatsen att, eftersom merparten av anslaget går till ramorganisationernas verksamhet, bör Sida stärka dialogen om dessa frågor både med ramorganisationerna som grupp och i uppföljningen av individuella ramorganisationer. I utvärderingen av den förra CSO-strategin³⁰ var en viktig slutsats att CSO i samarbetsländerna bör stärka sitt eget ansvarstagande nedåt gentemot medlemmar och rättighetsbärare.

Idag ger Sida stöd till några organisationer som arbetar specifikt för att stärka civilsamhällets egen utvecklingseffektivitet och legitimitet utifrån Istanbulprinciperna. En av dessa organisationer är **CONCORD Sverige** som får kärnstöd. CONCORD Sverige arbetar med påverkansarbete och kapacitetsutveckling relaterade till utvalda policyfrågor bl.a. utvecklingseffektivitet och den globala utvecklingsagendan Agenda 2030. Huvudsakligt fokus är på EU-nivå, men arbetet rör även globala

processer och utvecklingspolitik i Sverige. Under perioden 2015 – 2017 har organisationen bland annat, i samarbete med CONCORD Europa, bidragit till att avvärja vissa förslag inför revideringen av EU:s finansiella förordning som skulle ha varit till nackdel för utvecklingseffektivitet och praktiskt svårhanterliga för många CSO som är mottagare av EU-finansiering. Ett flertal medlemmar i CONCORD Sverige har skapat en arbetsgrupp för ”civic space” som under 2018 tog fram skriften ”TAG PLATS - civilsamhällets demokratiska utrymme och rätten till organisering”³¹. Skriften ger ett antal rekommendationer till beslutsfattare inom svensk utvecklings- och utrikespolitik och till civilsamhällets egna organisationer om vad som kan göras för att vända den negativa utvecklingen. CONCORD Sverige har bidragit till att en liknande grupp för ”civic space” har skapats inom CONCORD Europa.

Via stöd till IBON International ger Sida stöd till **CSO Partnership for Development Effectiveness (CPDE)**. CPDE är en koalition av organisationer som följer upp implementeringen av bistånds- och utvecklingseffektivitetsagendan och samtidigt leder civilsamhällets eget arbete för ökad effektivitet och legitimitet utifrån Istanbulprinciperna. CPDE har lyckats stärka och vidareutveckla principer för utvecklingseffektivitet på den internationella arenan. Sida bedömer dock att CPDE:s stöd till civilsamhällesorganisationer på landnivå inte varit tillräckligt. Denna slutsats kommer att tas med in i arbetet med utvecklingen av målområde 2.

Sida har sedan 2015 givit stöd till utvecklingen av ”*The Global Standard for CSO Accountability*”, som innehåller riktlinjer för ansvarsutkrävande för organisationer i det civila samhället. Dessa har tagits fram av Sidas partnerorganisation **International Civil Society Centre (ICSC)** tillsammans med nio andra internationella CSO. Standarden fokuserar på programresultat och ökat samarbete med intressenter. Stödet fortsätter även under 2019 och sker inom ramen för samma avtal som stödet till projektet ”Securing Civic Rights” som nämnts i avsnitt 3.2.1 ovan.

Kartläggningen av målområde 2 kan eventuellt leda till att Sida tar in ytterligare någon eller några organisationer som arbetar för att stärka civilsamhällets egen utvecklingseffektivitet och legitimitet utifrån Istanbulprinciperna.

3.2.3 Bistånds- och utvecklingseffektivitet

Uppföljningsfrågan handlar om hur bistånds- och utvecklingseffektivt stödet under CSO-strategin är i alla led. Den inkluderar således både Sida som givare i relation till ramorganisationerna och ramorganisationerna i relation till sina partnerorganisationer i utvecklingsländer. Därutöver verkar Sida som policyaktör för att påverka andra givare och genom att ge stöd till nätverk som arbetar för stärkt bistånds- och utvecklingseffektivitet. Det framtida arbetet med bistånds- och utvecklingseffektivitet kan komma att påverkas av kartläggningen av målområde 2.

Ramorganisationerna i rollen som givare

Portföljanalysen visade att det lokala ägarskapet i ramorganisationernas verksamhet överlag är starkt och att förutsägbarheten för partnerorganisationerna har ökat i och med att många ramorganisationer tecknar längre samarbetsavtal än tidigare. Det senare har möjliggjorts av att Sida tecknar längre, ofta femåriga, avtal med ramorganisationerna. De svagheter som identifierades i portföljanalysen avsåg brister i anpassning till partners system och samordning med andra givare. Den största bristen bedömdes dock vara den låga andelen kärnstöd och programstöd. Detta är en fråga som Sida drivit under många år. Även om det finns en positiv utveckling sedan strategiperiodens början (se tabell 4

nedan) anser Sida att utvecklingen går alldeles för långsamt. Kärnstöd är den mest bistånds- och utvecklingseffektiva stödformen eftersom den ger flexibilitet och stärker det lokala ägarskapet. Detta är avgörande inte minst i miljöer där utrymmet för civilsamhället krymper. Under 2018 intensifierade Sida därför arbetet för att påverka ramorganisationerna att i ökad utsträckning ge kärnstöd till sina partnerorganisationer.

Tabell 4. Antal och andel kärnstöd och programstöd 2016 – 2018

	2016	2017	2018
Antal kärnstöd	84	83	97
Andel av alla insatser som är kärnstöd	4,2 %	4,6 %	6,7 %
Antal programstöd	161	153	165
Andel av alla insatser som är programstöd	8,0 %	8,5 %	11,3 %

Källa: CSO-databasen

I april 2018 gjorde Sida, tillsammans med representanter för ramorganisationerna, en gemensam läranderesor till Mocambique. Syftet var att undersöka fördelar och nackdelar med kärnstöd, sett ur givares likväl som ur civilsamhällesorganisationers perspektiv. Utlandsmyndigheten i Mocambique har under många år haft ett program med omfattande stöd till civila samhället i form av kärnstöd. Det arrangerades möten med lokala CSO, andra givare, ambassaden och en heldags workshop ägde rum för att gemensamt analysera kärnstödsformen. Sammanfattningsvis var slutsatsen att alla parter föredrar kärnstöd. Senare under 2018 bad Sida alla ramorganisationer att internt analysera sin uppfattning, ambition och avsikt kring kärnstöd och fylla i en enkät som Sida nu fått del av. Sida avser att kalla till ett uppföljningsmöte där enkätsvaren analyseras och där de kvarstående eventuella hinder för att öka andelen kärnstöd till ramorganisationernas lokala partner identifieras och i möjligaste mån löses ut. Detta innefattar också en analys av Sidas krav och avtalsvillkor, och vilka av dessa som eventuellt kan justeras eller tas bort, för att underlätta ytterligare för ramorganisationerna att ge en ökad andel kärnstöd.

Sida i relation till partnerorganisationer under CSO-anslaget

Sida har gjort mycket de senaste åren för att öka bistånds- och utvecklingseffektiviteten i relation till partnerorganisationerna under CSO-anslaget. Detta har beskrivits i tidigare strategirapporter. I portföljanalysen identifierades ökad harmonisering av avtalsvillkoren mellan olika delar av Sida och mellan Sida och utlandsmyndigheterna som den viktigaste åtgärden för att öka biståndseffektiviteten ytterligare under strategiperioden. De ramorganisationer som har avtal med flera enheter och/eller utlandsmyndigheter upplever det som ineffektivt att avtalsvillkoren i viss utsträckning skiljer sig åt.

Under 2018 genomförde Sida den ”pilot” med delegering till CSO-anslaget från anslaget för Makedonien som beskrivs i avsnitt 2.3 ovan. Erfarenheterna från Makedonien-piloten är överlag goda. En förändring som gjorts 2019 är att kravet på egeninsats som under 2018 gällde även de delegerade medlen har tagits bort. Detta skapar större möjligheter att delegera medel från andra anslag eftersom den svenska organisationens förmåga att samla in pengar till egeninsatsen inte är avgörande för hur stora bidrag organisationen kan ta emot.

Enheten för Civila samhället arbetar också för att Sida som helhet ska ge ett mer bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället. Under året har en första intern pilot-lansering av ett metodstöd för ett gott CSO-stöd (*”Guiding Principles for Sida’s engagement with and support to civil society”*) genomförts. Efter slutliga korrigeringar av dokumentet kommer metodstödet att lanseras

internt och gentemot utlandsmyndigheter och till andra aktörer som är intresserade. Metodstödet är ett rådgivande dokument som baseras på Sidas mångåriga samlade lärdomar av CSO-stöd.

Sidas policyarbete och stöd till internationella nätverk

Sida har under 2018 fortsatt policyarbetet för att påverka andra givare att ge ett bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället. Sida har en viktig roll att spela eftersom många andra biståndsgivare har nedprioriterat bistånds- och utvecklingseffektivitet och engagemang för civilsamhället.

Ett effektivt sätt att påverka andra givare är sekonderingar. Sedan 2017 har Sida en sekonderad expert på OECD-DAC. Experten arbetar strategiskt med OECD-DAC:s nya verksamhetsområde för civilsamhällesfrågor som är inriktat både på normativt arbete med medlemsstater och dialog med civilsamhällesaktörer. Under 2018 har sekonderingen bidragit till att stärka dialogen och samverkan mellan OECD-DAC och civilsamhällesorganisationer. Det har också tagits fram en *“Framework for Dialogue between the DAC and Civil Society Organisations”* som nu är antagen. Därutöver har det etablerats en DAC *“Community of Practice on civil society”* som syftar till att stödja DAC-medlemmar att ge ett utvecklingseffektivt stöd till civila samhället. Under året påbörjades en studie av hur DAC-medlemmars civilsamhällesstöd ser ut. Studien ska under 2019 leda till skriftliga rekommendationer för DAC-medlemmar.

Under 2018 och början av 2019 har Sida även rekryterat en sekonderad nationell civilsamhällesexpert till EU-kommissionens Unit DEVCO.A5. Syftet är att bidra till EU:s arbete med civilsamhällets utrymme att verka och till att stärka samarbetet med filantroper. Sida har under 2018 även framgångsrikt påverkat EU-kommissionen att på olika sätt ta in civilsamhällesperspektivet. Ett exempel är programmet *“Thematic Programme Civil society and Local Authorities”* där civilsamhällesperspektivet stärktes betydligt efter Sidas kommentarer.

Sida har under året fortsatt att delta i International Donors Group (IDG) och i Task Team for CSO Development Effectiveness and Enabling Environment. IDG är en bra plattform för ömsesidigt lärande mellan givare där exempelvis Sida i det senaste mötet presenterade fördelarna med adaptiv styrning och ökad flexibilitet i regler och krav i förhållande till partner. Sida har också delat ovan nämnda kartläggning över målområde 2 med övriga givare i IDG, och deltog i en internationell konferens på temat *“Claiming Civic Space”* i Köpenhamn 4-5 mars 2019.

Task Team for CSO Development Effectiveness and Enabling Environment (Task Team) är ett informellt nätverk för flerpartsdialog mellan givare, partnerregeringar och civilsamhällesorganisationer. Nätverket bildades 2009 och får stöd från Sida för att driva på och följa upp de internationella åtagandena kring bistånds- och utvecklingseffektivitet från Paris/Busan/Accra/Nairobi samt kring Istanbulprinciperna. Sida ger Task Team ytterligare stöd för perioden 2019–2021 och kommer att fortsatt också ha en representant i gruppen. I det senaste mötet beslutades att genomföra två Task Team workshops på nationell nivå i Kenya och i Uganda i maj 2019, där Sida kommer att delta aktivt i planering och genomförande.

4 Implikationer

Sida bedömer att den portföljanalys som slutfördes under våren 2018 fortfarande är relevant och avser därför att fortsätta arbeta utifrån de prioriteringar som gjordes i portföljanalysen. Det innebär bland annat ett fortsatt fokus på att målområde 2 ska få ett starkt genomslag i strategigenomförandet.

Den kartläggning av målområde 2 som gjordes 2018 kommer att vara ett viktigt beslutsunderlag för hur Sida ska fortsätta arbetet med att stärka målområdet. Sida har ännu inte analyserat färdigt och dragit konkreta slutsatser från kartläggningen. Det är dock tydligt att kartläggningen stödjer Sidas tidigare bedömning att det finns ett behov att öka stödet till internationella organisationer som arbetar för ett gynnsamt klimat för civilsamhället. En viktig slutsats är också att dessa internationella aktörer bör ha en förankring i verksamhet i de länder där utrymmet för civilsamhället krymper. Givet att idag endast en bråkdel av anslaget går till denna typ av organisationer ser Sida att det finns ett utrymme att öka denna andel utan att frångå principen att CSO-anslaget i huvudsak ska gå till svenska organisationers verksamhet. Om det finansiella utrymmet på anslaget kommer att vara begränsat avser Sida att prioritera stöd till internationella organisationer. Kartläggningen gav också en rad rekommendationer om hur målområde 2 kan stärkas i ramorganisationernas verksamhet som Sida kommer att analysera och dra slutsatser kring för det fortsatta strategigenomförandet.

Sida genomför för närvarande en översyn av ramsamarbetet som bland annat utreder om och i så fall hur nya svenska organisationer ska tas in i kretsen ramorganisationer. Översynen beräknas bli färdig i april 2019 och förslaget är att ta in en till två nya organisationer i ramkretsen. Beslutet om vilka organisationer som kommer att tas in kommer bl.a. att baseras på slutsatserna i Sidas portföljanalys.

Sida ser en stor potential i att utveckla dialogen och erfarenhetsutbytet mellan ramorganisationerna och de internationella partnerorganisationerna under strategin. Erfarenheterna från det gångna året är att denna dialog bidrar mycket positivt till strategigenomförandet. Ett exempel är dialogmötet på Sida Partnership Forum i Härnösand i oktober. Ett annat är ett möte om det krympande demokratiska utrymmet i Tanzania där ett flertal av ramorganisationerna var med och där internationella CSO deltog på länk. Potentialen att stärka strategigenomförandet gäller det globala perspektivet men kanske i ännu högre utsträckning mer konkreta samarbeten på landnivå.

En viktig del av målområde 2 är bistånds- och utvecklingseffektivitet. Sida kommer att fortsätta arbeta för att andelen kärnstöd i anslaget ska öka. Sida strävar också mot att minska antalet avtal med de ramorganisationer som har avtal med Sida under fler strategier. Detta görs genom att andra strategiägare delegerar medel till CSO-anslaget för tillägg till avtalet under CSO-strategin.

Integreringen av miljö- och klimatperspektivet kommer att vara i fokus även under 2019. Det handlar bland annat om att dra slutsatser från de rekommendationer till Sida som kommit fram i de tematiska stickprov som genomförts de senaste åren. Sida har även börjat ta sig an klimatfrågan på ett konkret sätt. I stödet till Task Team har Sida valt att gå in och begränsa antalet möten och resor i programmet. Under 2019 ser CIVSAM också över sitt eget resande med syftet att hålla nere antalet resor. Detta kan göras t.ex. genom bättre samordning av uppföljningsresor och att handläggare är borta längre tid och därmed kan följa upp mer verksamhet under samma resa. Enheten ser också över om det finns alternativa metoder för uppföljning, t.ex. om utlandsmyndigheterna skulle kunna göra uppföljning åt CIVSAM.

Konfliktperspektivet, som Sida satsade på under 2016 och 2017, fick stå tillbaka något under 2018. Sida avser därför att återuppta detta arbete under 2019.

Efter att portföljanalysen gjordes har Sida tagit fram en vision som särskilt fokuserar på de allra fattigaste människorna. I tillägg till prioriteringarna som följer av portföljanalysen avser Sida därför även stärka fattiga människors perspektiv inom anslaget.

Informella aktörer spelar en allt större roll för mobiliseringen av människor. Trots detta går endast en bråkdel av anslaget till denna typ av civilsamhällesaktörer. Sida ser därför ett behov av att tillsammans med ramorganisationerna ta reda på mer om vilken typ av stöd informella aktörer behöver och hur detta kan ges. Sida kan behöva anpassa regler och krav för att underlätta.

När det gäller innovation under anslaget avser Sida att fortsätta utvecklingen av möjligheter att använda garanti-instrumentet för civilsamhällesorganisationer. Resultatlabbet kommer att utvärderas för att få rekommendationer om förändringar. Sida kommer också att bjuda in fler svenska organisationer, utöver ramorganisationerna, att delta aktivt.

Arbetet med CSO-databasen och IATI-rapportering fortsätter med en kartläggning av behov och anpassning till Sidas ekonomisystem PLANit och openaid.se.

BILAGA 1 Anslagets fördelning samt översikt bidrag till EU-egeninsatser

Tabell A: CSO-anslagets fördelning under strategiperioden 2016–2018

	2016 (mkr)	2017 (mkr)	2018 (mkr)
Bidrag till ramorganisationer (exkl. EU-insatser)*)			
Afrikagrupperna	38,1	40,4	40,9
Diakonia	151,7	148,0	151,0
Forum Syd	179,0	210,0	248,0
Individuell Människohjälp	45,5	45,3	52,0
Kvinna till Kvinna	27,2	29,9	30,0
Union to Union	119,8	120,0	110,0
Olof Palmes Internationella Center	76,5	74,7	72,7
Plan Sverige	130,4	130,0	127,0
PMU	60,6	61,0	0,0
RFSU	32,9	43,5	52,0
Rädda Barnen	167,3	190,0	190,0
My Right	32,8	30,0	0,0
Svenska kyrkan	97,0	105,0	115,0
SMR	136,7	180,0	185,0
Naturskyddsföreningen	60,4	66,1	68,6
We Effect	173,3	180,0	180,0
WWF	55,5	70,0	70,0
Summa bidrag till ramorganisationer (exkl. EU-insatser)	1584,7	1723,9	1692,2
Förskott/justering mellan åren	60,0	-25,0	60,0
Bidrag till ramorganisationernas EU-egeninsatser	24,7	28,2	42,2
Summa bidrag till ramorganisationer (inkl. EU-insatser)	1669,4	1727,1	1794,4
Andel i procent av totala bidrag	96%	94%	97%
Bidrag till internationella organisationer **)			
CIVICUS	6,0	24,2	10,0
ICNL	18,0	15,7	15,2
Article 19	5,7	11,4	11,8
IBON	10,0	15,3	5,4
CPDE	2,7	2,7	0,0
CSII	14,0	14,0	0,0
Global standard	6,2	6,6	0,0
Concord	5,6	8,7	9,1
DAC sekondering	0,0	7,3	0,0
Task Team	3,3	7,0	6,2
International Civil Society Center	0,0	0,0	6,6
Barn- och ungdomssatsningen ***)	0,3	0,0	0,0
Summa bidrag till internationella organisationer	71,8	112,9	64,3
Andel i procent av totala bidrag	4%	6%	3%
TOTALA BIDRAG	1741,2	1840,0	1858,7
Övrigt			
Utvärderingar, studier, stickprov	3,0	2,7	1,3
Återbetalning och anslagssparande	-22,2	-17,7	-35,0
TOTALT ANSLAG CSO-STRATEGIN	1722,0	1825,0	1825,0

*) Bidrag exklusive återbetalningar.

**) Internationella CSO som arbetar med frågor kopplade till utvecklings- och biståndseffektivitetsagendan och det krympande utrymmet för civilsamhället att verka.

***) Regeringens särskilda satsning för stöd till barn och ungdomars rätt till hälsa och utbildning startade 2011 och medel beviljades förutom till några av ramorganisationerna till fyra organisationer (Svenska Afghanistankommittén, Oxfam, Norwegian Refugee Council och International HIV/AIDS Alliance). De extra bidragen till ramorganisationerna redovisas inom ramen för det ordinarie ramavtalsstödet i den övre delen av tabellen.

Tabell B: Översikt över bidrag till ramorganisationers egeninsatser i EU-projekt 2016 – 2018

Ram-organisation	2016			2017			2018		
	Antal beviljade nya insatser	Antal EU-projekt med utbetalningar	Totalt utbetalt belopp till EU-egeninsats (SEK)	Antal beviljade nya insatser	Antal EU-projekt med utbetalningar	Totalt utbetalt belopp till EU-egeninsats (SEK)	Antal beviljade nya insatser	Antal EU-projekt med utbetalningar	Totalt utbetalt belopp till EU-egeninsats (SEK)
Diakonia	5	11	5 880 767	3	10	4 298 336		7	3 210 124
Forum Syd	2				2	759 854		2	742 002
Kvinna till Kvinna	1	1	115 075		1	106 809		1	80 735
Palmecentret		1	3 520 000		1	3 520 000		1	3 520 000
Plan Sverige	2	5	7 114 155	2	7	8 894 120	2	6	8 197 010
Svenska Kyrkan		1	2 935 531		1	2 935 531	1	2	4 037 160
Rädda Barnen	2	5	4 580 987	4	5	5 031 979	2	6	8 448 640
We Effect	1	2	624 703	6	4	2 643 161	4	7	11 630 854
SMR							2	2	2 328 721
Totalt	13	26	24 771 218	15	31	28 189 790	11	34	42 195 246
<i>Andel av totala utbetalningar</i>			<i>1,4 %</i>			<i>1,5 %</i>			<i>2,3 %</i>

BILAGA 2

Uppföljningsfrågor i uppföljningsramverket för Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016-2022

Uppföljningsfråga	Kommentar
1 Diversifierad finansiering	Ingår i målområde 1
2 Mångfald - i Sverige - i utvecklingsländer	Ingår i målområde 1
3 Globala mål för hållbar utveckling (Sustainable Development Goals, SDG)	Del av mångfalden. Ingen årlig uppföljning sker.
4 Geografisk fördelning	Redovisas i avsnitt 2
5 Koordinering med andra strategier, inkl. länken mellan långsiktigt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd	Redovisas i avsnitt 2.3
6 Bistånds- och utvecklingseffektivitet	Ingår i målområde 2
7 Innovation	Ingår i målområde 1
8 Integrering av de övergripande perspektiven (a och b) samt övriga perspektiv a) <i>Människor som lever i fattigdom</i> b) <i>Rättighetsperspektivet</i> c) <i>Jämställdhet</i> d) <i>Miljö- och klimat</i> e) <i>Konflikt</i> f) <i>Barn och ungdomar</i>	Ingår i målområde 1
9 Rapportering i CSO-databasen och IATI	
10 Civilsamhällesorganisationernas egna ansvarsskyldighet och transparens, representativitet, legitimitet och interndemokrati	Ingår i målområde 2
11 Kapacitetsutveckling a) <i>Planering, uppföljning och utvärdering</i> b) <i>Tematik</i> c) <i>Organisation och finansiell hantering</i> d) <i>Påverkansarbete</i> e) <i>Samhällsnyttiga tjänster</i> f) <i>Rättighetsbaserat arbete</i> g) <i>Antikorrupsionsarbete</i>	Ingår i målområde 1
12 Utrymmet för civilsamhället att verka - <i>Lagar och regler</i> - <i>Utrymme och arenor för dialog och påverkan, inkl. ökad samverkan inom civilsamhället och mellan civilsamhället och andra aktörer</i>	Ingår i målområde 2
13 Hållbar och långsiktig förändring för civilsamhället och för människor som lever i fattigdom a) <i>Nationella civilsamhället organiseras och kräver rättigheter</i> b) <i>Mänskliga rättigheter uppfylls</i> c) <i>Människor som lever i fattigdom får förbättrade levnadsvillkor</i> d) <i>Samhällsklimatet är gynnsamt för civilsamhället</i>	Ingår i målområde 1
14 Svenska civilsamhällesorganisationers globala påverkansarbete	Ingår i målområde 1

BILAGA 3

Aktörsbaserad förändringsteori för CSO-strategin

Om Sida samarbetar med *svenska ramorganisationer* och *Sidas internationella samarbetsorganisationer* som kan bidra till målen i CSO-strategin, och

Om *svenska ramorganisationer* (och svenska CSO som får medel från vidareförmedlande ramorganisationer) och *Sidas internationella samarbetsorganisationer* ger strategiskt och effektivt finansiellt stöd och kapacitetsutveckling till sina *nationella och regionala CSO-partner i utvecklingsländer*, och arbetar för ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhället

Så kommer dessa *nationella och regionala CSO-partner* (och de CSO som de vidareförmedlar pengar till) och *Sidas internationella samarbetsorganisationer* att få stärkt kapacitet och metoder för:

- att påverka *ansvarstagare*
- att göra det möjligt för *rättighetsbärare* att agera individuellt och kollektivt för att förbättra sin situation
- att leverera samhällsnyttiga tjänster

Så

- tar *rättighetsbärare* som är berörda och direkta målgrupper ett allt större ägarskap, är allt mer informerade och aktiva deltagare i utvecklingen av sina samhällen och har utan diskriminering tillgång till samhällsservice och försörjningsmöjligheter
- respekterar, skyddar och uppfyller *ansvarstagare* i allt större utsträckning mänskliga rättigheter

Detta resulterar i

- förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom i alla dess dimensioner
- mänskliga rättigheter tillgodoses i större utsträckning
- hållbar global utveckling
- ett gynnsamt klimat för civilsamhället

BILAGA 4

Sammanfattande rekommendationer från kartläggningen av målområde 2

- CIVSAM bör bjuda in andra relevanta Sida-enheter och UD till en arbetsgrupp som, utifrån ett helhetsperspektiv kring det krympande utrymmet för CSO, planerar och justerar på strateginivå för att öka effektivitet och undvika duplicering av stödet. Den gemensamma planeringen kan bidra till ökad samordning mellan global nivå och geografiska strategier. Arbetsgruppen kan slutligen bidra till ömsesidigt lärande och ökade synergier mellan UD:s diplomatiska arbete och Sidas utvecklingssamarbete.
- CIVSAM bör i större utsträckning fördjupa samarbetet med likasinnade givare som kan bidra med ömsesidigt kompletterande metoder och tillvägagångssätt. Exempel på sådana givare kan vara privata aktörer och filantroper.
- Skapa tydligare koppling mellan internationellt policy- och forskningsarbete och utsatta CSO-aktörer på nationell nivå för att bidra till konkreta förändringar och samarbeten, baserade på lokala behov och prioriteringar.
- Stärka stödet till de mest utsatta såsom CSO-aktörer som ifrågasätter korruption, politisk och ekonomisk exploatering och traditionella patriarkala könsnormer.
- Stödja lokala aktörer (gärna ungdomar och icke-formella aktörer) utifrån deras lokala prioriteringar, som arbetar förebyggande och långsiktigt, med alternativa narrativ i förhållande till de icke-demokratiska, patriarkala, exkluderande narrativen.
- Sträva efter att överbrygga gapet mellan MR-organisationer och utvecklingsorganisationer på lokal nivå för att motverka att gapet används av repressiva makthavare för att begränsa det demokratiska utrymmet i landet.
- Stärka civilsamhällesorganisationers legitimitet, transparens och ansvar och ta krafttag vad gäller samtliga aktörers (givare och civilsamhällesorganisationer) åtaganden och genomförande av bistånds- och utvecklingseffektivitetsagendan.
- Identifiera nya partner under CSO-strategins målområde 2 (kartläggningen föreslår några potentiella nya partnerorganisationer som exempelvis Via Campesina och Just Associates (JASS) Action Aid och Vuka! Coalition) som också kan inkludera aktörer som arbetar med strategier för att bemöta framtida utmaningar som artificiell intelligens, internsäkerhet och Kinas roll som utvecklingsmodell.

Referenser

- ¹ I de tidigare resultatstrategierna används begreppet *resultat*. Denna mall använder genomgående begreppet *strategimål* i linje med gällande riktlinjer för strategier. I resultatstrategierna är resultaten klustrade kring *resultatområden*. Mallen använder dock genomgående begreppet *stödområde*.
- ² Dvs. från strategins början fram till 15/4.
- ³ Bedömning av utvecklingen i kontexten i förhållande till **strategimålen**: Grön: Utvecklingen går framåt; Gul: Utvecklingen går delvis framåt eller delvis bakåt; Röd: Utvecklingen går bakåt.
- ⁴ Bedömning av **portföljens relevans**: Grön: Portföljen är relevant; Gul: Portföljen är delvis relevant; Röd: Portföljen är inte relevant.
- ⁵ Beräkningen av andelarna tar inte hänsyn till återbetalningarna.
- ⁶ IDEA, "Global State of Democracy Report", 2017, www.idea.int/gsod
- ⁷ Freedom House: Freedom in the World 2018, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018>
- ⁸ Se t ex CIVICUS, State of Civil Society Report 2018, Year in Review: Top Ten Trends, och Freedom House: Freedom in the World 2018, <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2018>
- ⁹ ICNL, Effective Donor Responses to the Challenge of Closing Civic Space, International Centre for Not-for-profit-Law, April 2018, s.9-14.
- ¹⁰ Hossain, N., Khuwana, N., et al., "What Does Closing Civic Space Mean for Development?", IDS Working Paper 515, 2018.
- ¹¹ Ibid., IDS Working Paper 515, 2018.
- ¹² Ibid., CIVICUS 2018.
- ¹³ Svenska CSO som är ramorganisationer under CSO-strategin: Afrikagrupperna, Diakonia, Forum Syd, IM, Kvinna till Kvinna, Naturskyddsföreningen, OPC, Plan Sverige, PMU, RFSU, Rädda Barnen, SMR, Svenska kyrkan, We Effect, WWF.
- ¹⁴ CSO-databasen, <http://cso.sida.se>
- ¹⁵ De 6 internationella CSO som får stöd genom CSO-strategin är Article 19, CIVICUS, International Centre for Not-For-Profit-Law, International Civil Society Center, International Institute of Social Studies (Task Team) och IBON International.
- ¹⁶ International Center for Not for Profit Law, May 2018.
- ¹⁷ Union to Union, *Verksamhetsberättelse 2017*, s.10, Insatsnummer 54030473
- ¹⁸ Diakonia. 2018, *Årsberättelse 2017, People change the World*, s.12. Insatsnummer 54030541
- ¹⁹ Svenska kyrkans resultatrapport till Sida, 2017-06-15, s. 5, Insatsnummer 54030462
- ²⁰ Exempelvis i Kenya och Latinamerika genom *The RFSU Programme on Sexual and Reproductive Health and Rights 2014-2016, extended for 2017*. Report on Extension Year 2017, s.7. Insatsnummer 54030478
- ²¹ Diakonia. 2018, *Årsberättelse 2017, People change the World*, s.14. Insatsnummer 54030541
- ²² Svenska kyrkans resultatrapport till Sida 2017-06-15, s. 27–28
- ²³ Insatsen har bl.a. medfört etablerandet av 248 fiskodlingar samt 300 energieffektiva spisar i DRK. Insatsnummer 54000171. WWF Sweden Civil Society Programme 2017, Final Report to Sida 2018-05-15, s. 10
- ²⁴ Insatsnummer 54030473. Union to Union, *Verksamhetsberättelse 2017*, s. 10.
- ²⁵ WHRD – Women Human Rights Defenders.

²⁶ Travel report on civil society support in Myanmar 2018, from, Sida's field visit 26/11 – 2/12 2018. Dox dokumentnr. 037001/18

²⁷ Individuell Människohjälp, Sida final report 2015-2017, sid 25. Dox dokumentnr. 014712/18.

²⁸ På sid 2-3 i Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället 2016-2022 står följande: "Sida ska kunna underlätta för de svenska civilsamhällesorganisationernas arbete med att stödja utsatta civilsamhällesorganisationer och/eller informella aktörer, exempelvis genom riskdelning".

²⁹ *Civic Space Initiative – Highlight Report, September 2017 – September 2018*. Dox dokumentnr. 038347/18.

³⁰ *Evaluation of the Strategy for Support via Swedish Civil Society Organisations 2010-2014 (Sida Decentralised Evaluation, 2015:36)*.

³¹ <https://concord.se/rapporter/tag-plats>